

De zeereep

onverwacht rijk aan paddenstoelen

Wie met winderig weer wel eens over het strand heeft gelopen, weet dat het er dan ruig aan toe kan gaan. U wordt gezandstraald en een nevel van zeewater bedekt u met een dun laagje zout. Brildragers kijken al gauw door een waas van zoutkristallen. Direct achter het strand, in de zeereep, is het niet veel beter. Toch groeit hier een wondere wereld van paddenstoelen.

LEO JALINK

In de zeereep zorgen stuivend zand, zout en onbereikbaar grondwater voor extreme groeiomstandigheden. Hier kan slechts een handjevol gespecialiseerde plantensoorten overleven, waarvan helmgras wel de bekendste en meest talrijke is. Minder bekend is dat de zeereep een heel eigen paddenstoelenflora herbergt. Je zou ze daar ook niet verwachten; paddenstoelen associëren we immers meer met vochtige omstandigheden. Toch staan er in de herfst vaak beduidend meer soorten paddenstoelen dan hogere planten in de zeereep.

De zeereep heeft zijn eigen stinkzwam

Een heel opvallende en algemene soort in de zeereep is de duinstinkzwam. De duinstinkzwam is een van de oudst bekende paddenstoelen van Nederland: Adriaen de Jonghe heeft de soort al in 1564 beschreven na een vondst ervan in de helmduinen van Noordwijk. Net als bij de grote stinkzwam die in bossen en struwelen voorkomt, zitten de sporen bij de duinstinkzwam in een slijmerige massa met een sterke aasgeur. Die geur trekt vliegen aan, die het slijm met de sporen aan hun poten krijgen. Als ze zich later schoonpoetsen dragen ze ongewild zorg voor de verspreiding van de sporen. De geur van de duinstinkzwam is wel duidelijk heel anders dan die van de grote stinkzwam, veel weëiger. Waarschijnlijk trekt de duinstinkzwam daardoor ook andere soorten vliegen aan. Andere vrij algemene paddenstoelen van de zeereep zijn duinveldridderzwam en duinfranjehoed. Net als de duinstinkzwam zijn dit allemaal soorten die leven van heel kleine plantenresten die in het droge zand begraven zijn, mogelijk ook

Helmgras in de zeereep.
Foto: Joost Bouwmeester

van afgestorven helmworteltjes. Ook de helmstropharia en het duinbreeksteeltje groeien zo, maar die zijn een stuk zeldzamer. Er zijn ook soorten die groeien op bovengrondse helmplanten, vooral op de afgestorven delen zoals verdorde bladschedes. Het gelatineschelpje is sinds 1990 bekend van maar twaalf vindplaatsen, de helmharpoenzwam en het grootsporig zeerusruitertje zijn nog zeldzamer. De zeldzaamheid van die helmbewonende soorten is waarschijnlijk maar schijn, en vooral te verklaren doordat ze lastig te vinden zijn en er maar weinig onderzoek wordt gedaan in de zeereep.

Eitjes in de herfst

Het eveneens zeldzame mestnestzwammetje groeit ook op helm, al doet de naam anders vermoeden. Hij groeit ook wel op heel vezelrijke mest zoals konijnenkeutels, maar het meest vind ik hem toch op verdorde bladscheden van helm. Nestzwammetjes zien er uit als kleine bekertjes met daarin tien tot twintig 'eitjes' die enkele millimeters groot zijn. Die eitjes bevatten sporen, duizenden per eitje. De gelijkenis met een vogelnestje met eieren verklaart de naam van deze groep paddenstoelen. Het mestnestzwammetje (sinds 1990 slechts vijftien maal waargenomen) zult u niet snel tegenkomen. Als u toch nestzwammetjes wilt zien dan moet u in de herfst eens opletten als u in de duinen over houtsnipperpaden loopt. Vooral op wat oudere snippers zijn soms honderden nestzwammetjes te vinden. Het gaat dan om het geel nestzwammetje en het bleek nestzwammetje, beide vrij algemene soorten.

Op het kale duinzand: stuifballen en zandtulpje

In de zeereep staan verder nogal wat soorten die ook elders in het open duin staan, zoals zeeduin-

champignon, duinwasplaat, gesteelde stuifbal, ruwstelige stuifbal, kleine aardster, groene mycena en het zandtulpje. Het zandtulpje is een bruine bekerzwam die inderdaad veel weg heeft van de bloem van een tulp, maar dan wel half ingegraven in het kale duinzand. Op plaatsen waar het zand in de zeereep iets meer tot rust is gekomen is de bodem vaak bedekt met het mos groot duinsterretje. Hier groeit weer een heel legertje paddenstoelen die aan dit mos gebonden is, zoals het gesteelde mosoortje en het duinmostrechttertje.

In oktober en november zelf gaan kijken

Mogelijk bent u nieuwsgierig geworden en wilt u de zeereoppaddenstoelen in de herfst eens met eigen ogen bekijken? Op de meeste plaatsen is het verboden om in de zeereep te lopen, omdat de zeereep heel belangrijk is als kustverdediging. Maar op de Waddeneilanden en ook wel op de Zeeuwse en Zuid-Hollandse eilanden zijn op diverse plaatsen prachtige stukken zeereep te vinden die geen kwetsbaar achterland beschermen en waar u van de duinbeheerder wel buiten de paden mag struinen. Het meeste kans maakt u in de maanden oktober en november, en dan vooral in die stukken van de zeereep die er natuurlijk uitzien. Geen rechte zanddijk zoals op veel plaatsen langs de kust, maar levend en dynamisch duin met grote pollen helm afgewisseld met veel kaal zand en stuifkuilen. Hier kunt u de wondere wereld van de zeereoppaddenstoelen zelf aanschouwen. Daar heeft u vast wel een zoutbeslagen bril en een hoofd vol zand voor over...

LEO JALINK (ADVIESBUREAU MYCO-CONSULT) IS ECOLOOG EN PADDENSTOELENDESKUNDIGE

Helmharpoenzwam.
Foto: Jeroen Goudswaard

Duinfranjehoed.
Foto: Theo Westra

Duinstinkzwam.
Foto: Theo Westra

Duinveldridderzwam.
Foto: Theo Westra

Mestnestzwammetjes.
Foto: Theo Westra

Zandtulp.
Foto: Joost Bouwmeester